

اولویت بندی عوامل موثر بر تخریب تالاب بیشه دالان با استفاده از فرایند تحلیل سلسله مراتبی (AHP)

پریسا کوشکی^{1*}، مرتضی توکلی²، فخریه محسنی³

1- دانشجوی کارشناس ارشد ارزیابی و آمایش سرزمین دانشکده منابع طبیعی دانشگاه صنعتی خاتم الانبیاء بهبهان، بهبهان، ایران

Kooshkip@gmail.com تلفن 09015788053

2- دانشیار، گروه محیط زیست، دانشکده منابع طبیعی، دانشگاه صنعتی خاتم الانبیاء بهبهان، بهبهان، ایران

3- دانشجوی کارشناس ارشد ارزیابی و آمایش سرزمین دانشکده منابع طبیعی دانشگاه صنعتی خاتم الانبیاء بهبهان، بهبهان، ایران

چکیده:

با توجه به اهمیت ویژه تالابها و تاثیر چشمگیری که بر روند زندگی بشر دارند که این تاثیر نتیجه خدمات طبیعی و عملکرد و محصولات تالاب می باشد نیاز به بررسی و شناسایی عوامل تهدید کننده تالابها اهمیت پیدا می کند. تالاب بیشه دالان در جنوب غربی شهرستان بروجرد واقع در استان لرستان قرار دارد که دارای فاکتورهای اصلی جهت تامین نیازهای پرندگان می باشد. اما در سالهای اخیر وسعت این تالاب به شکل چشمگیری کاهش یافته است. عوامل زیادی بر این روند

تاثیر داشته‌اند که در این پژوهش به منظور اولویت‌بندی عوامل موثر بر تخریب و کاهش وسعت تالاب از فرایند تحلیل سلسله مراتبی استفاده گردیده است.

واژگان کلیدی: تالاب بیشه دالان، بروجرد، اولویت‌بندی، فرایند تحلیل سلسله مراتبی

۱- مقدمه و کلیات

۱-۱ مقدمه

تالاب عبارت است از مناطق مردابی، آبگیر، توربزار (پیتزار)، برکه‌های طبیعی یا مصنوعی که به طور دائم یا موقت دارای آب ساکن یا جاری، شیرین، لب شور یا شور مشتمل بر مناطقی از آب‌های دریایی که عمق آب هنگام پایین‌ترین جزر، بیش از شش متر نباشد [کنوانسیون حفاظت از تالاب‌های جهان، ۱۳۴۹]. با بررسی باتلاق‌ها، لجنزارها، توربزارها، رودخانه‌ها و دریاچه‌ها، مناطق ساحلی، صخره‌های مرجانی یا شالیزارهای برنج، متوجه می‌شویم که تالاب‌ها و اکوسیستم‌های آبی در فراهم کردن آب پاک، حفظ تنوع زیستی، کاهش تاثیر تغییرات آب و هوایی، تجدید آب‌های زیرزمینی، کنترل سیلاب‌ها و بسیاری منابع دیگر نقش بنیادی دارند که خدمات اکوسیستمی نامیده می‌شوند [پیام دبیر کل کنوانسیون رامسر، ۲۰۰۸]. تالاب‌ها از جمله مولدترین محیط‌های جهان به حساب می‌آیند. آن‌ها گهواره تنوع زیستی جهان هستند که با فراهم ساختن آب و قابلیت زادآوری اولیه، نقش مهمی در تعداد زیادی از گونه‌های جانوری و گیاهی وابسته به خود ایفا می‌کنند [مرشدی، ۱۳۸۹]. اهمیت زیستگاه‌های آبی به عنوان بوم‌سازگان‌های غیرقابل جایگزین برای موجودات زنده وابسته به آن‌ها و نیز نگهداری تنوع زیستی بسیاری از گونه‌های جانوری و گیاهی لزوم حفاظت از این مناطق را دو چندان کرده است [ربیعی، ۱۳۸۱]. با وجود رشد آگاهی و دانش مردم نسبت به اهمیت محیط‌های طبیعی به خصوص تالاب‌ها هنوز درک واقعی از اهمیت، کارکرد و حساسیت این زیستگاه‌های حیاتی بسیار پایین است. بوم‌سازگان تالاب، کالاهای و خدمات بسیاری فراهم کرده که به رفاه انسان کمک می‌کند، حتی اگر این کالاهای و خدمات الزاماً در بازار قیمتی نداشته باشند. از جمله فواید تالاب‌ها می‌توان به تولید فراورده‌های طبیعی مانند چوب، پیت، میوه، گیاهان دارویی، آبزیان، نی، زیستگاه حیات وحش، بانک ژن و تنوع زیستی، تعدیل آب و هوا، تغذیه و تخلیه آب‌های زیرزمینی، تنظیم جریان آب، جلوگیری از نفوذ آب شور، جلوگیری از فرسایش خاک، حفظ و نگهداری رسوبات و مواد غذایی، صدور بیوماس، خاصیت خودپالایی و پاکسازی مواد سمی، تفرج و توریسم اشاره کرد [مجنونیان، ۱۳۷۷].

۱-۲ پیشینه پژوهش